

**PORADNIK DLA ORGANIZATORÓW
INNYCH FORM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
Główny Inspektorat Sanitarny - lipiec 2008r.**

**W CELU ZAREJESTROWANIA SIĘ JAKO PLACÓWKA OŚWIATOWA
W JEDNOSTCE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NALEŻY UZYSKAĆ
OPINIĘ PAŃSTWOWEGO INSPEKTORA SANITARNEGO
O SPEŁNIENIU WYMOGÓW SANITARNYCH OKREŚLONYCH W PRZEPISACH
ORAZ ZŁOŻYĆ WNIOSEK DO WŁAŚCIWEJ TERENOWO PSSE
WG ZAŁĄCZONEGO WZORU:**

Wnioskodawca

pełna nazwa

adres

nr telefonu

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny

w

ul

.....

Kod pocztowy, miejscowość

Miejscowość, data

**Wniosek o wydanie opinii do rejestracji
zespołu wychowania przedszkolnego / punktu przedszkolnego¹**

Zwracam się z prośbą o wydanie opinii sanitarnej dla nowo utworzonego **zespołu
wychowania przedszkolnego / punktu przedszkolnego¹**

w, **o nazwie**,

adres

prowadzonego na podstawie ustawy o systemie oświaty
(art. 14 c ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Dz. U. z 2004 r. Nr 256,
poz. 2572, z późn. zm.)
przez (dane podmiotu/osoby prowadzącego).....

Załączniki:

1. Prawo do użytkowania pomieszczeń zgodnie z wnioskowanym przeznaczeniem (ew. decyzję Nadzoru Budowlanego o zmianie sposobu użytkowania).
2. Projekt organizacji wychowania przedszkolnego.
3. Plan organizacyjny - funkcjonalny pomieszczeń placówki z uwzględnieniem liczby dzieci poszczególnych pomieszczeniach.
4. Zgoda Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego na odstępstwa, wymagana w sytuacjach, gdy poziom podłogi znajduje się w odległości mniejszej niż 0,3m od poziomemu terenu urządzonego przy budynku.
5. Pozytywna opinia straży pożarnej.

.....
Miejscowość, data

¹ Niepotrzebne skreślić

PRZEPISY REGULUJĄCE WARUNKI HIGIENICZNO-SANITARNE:

Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572 z późn. zm. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Dz. U. 2008, Nr 7, poz. 38 z późn. zm. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2008 w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania ze zmianami

Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Dz. U. Nr 56, poz. 289 Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4 listopada 1985r. w sprawie książki kontroli sanitarnej.

Dz. U. z 2006r. Nr 25, poz. 191 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2006 r. w sprawie badań do celów sanitarno – epidemiologicznych

Dz. U. Nr 133, poz. 939 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 lipca 2006r. w sprawie wykazu prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby

Dz. U. Nr 132 poz.928 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 lipca 2006r. w sprawie wykazu czynników chorobotwórczych i stanów chorobowych spowodowanych tymi czynnikami, którymi zakażenie wyklucza wykonywanie niektórych prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby

Dz. U. Nr 126, poz. 1384 z późn. zm. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach

**PO ZŁOŻENIU WNIOSKU O WYDANIE OPINII SANITARNEJ
PRZEPROWADZANA JEST OCENA OBIEKTU I POMIESZCZEŃ**

Ocena jest przeprowadzana pod kątem spełnienia przepisów, ww ustaw i rozporządzeń, dlatego należy wybierając lokal na placówkę innej formy wychowania przedszkolnego należy mieć na względzie m.in. następujące wymagania sanitarnohigieniczne:

1. Lokal placówki należy sytuować w miejscach najmniej narażonych na występowanie zanieczyszczeń, hałasu i drgań, a jeżeli one występują i poziomy ich przekraczają wartości dopuszczalne, określone w przepisach, należy stosować skuteczne zabezpieczenia.
2. Poziom hałas oraz drgań przenikających do pomieszczeń placówki, nie może przekraczać wartości dopuszczalnych, określonych w Polskich Normach dotyczących ochrony przed hałasem pomieszczeń w budynkach oraz oceny wpływu drgań na ludzi w budynkach.
3. Pomieszczenia należy chronić przed uciążliwościami poprzez zachowanie odpowiednich odległości od ich źródeł, stosowanie elementów amortyzujących drgania oraz osłaniających i ekranujących przed hałasem, a także racjonalne rozmieszczenie pomieszczeń w budynku i zapewnienie wymaganej izolacyjności przegród zewnętrznych tzn. okna o odpowiednich parametrach.
4. Lokal powinien być zlokalizowany na parterze; powierzchnia w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt od 3 do 5 dzieci musi wynosić co najmniej 16 m²; w przypadku liczby dzieci większej niż 5, powierzchnia ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, z tym, że:
 - a) powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko powinna wynosić co najmniej 2 m², jeżeli pobyt dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie,
 - b) powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko powinna wynosić co najmniej 2,5 m², jeżeli pobyt dziecka przekracza 5 godzin dziennie lub jest zapewniane leżakowanie;
5. Minimalna wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci może wynosić 2.5 m.
6. Podłoga oraz ściany pomieszczeń higieniczno-sanitarnych wykonuje się tak, aby możliwe było łatwe utrzymanie czystości w tych pomieszczeniach. Ściany pomieszczeń do wysokości, co najmniej 2 m pokrywa się materiałami gładkimi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci (to nie muszą być wyłącznie płytki

ale również inne materiały spełniające takie wymagania), oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych.

7. W pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi w budynku oświaty, wychowania i nauki poziom podłogi powinien znajdować się co najmniej 0,3 m powyżej terenu urządzonego przy budynku.
8. Pomieszczenia powinny mieć zapewnioną wentylację.
9. W pomieszczeniach zapewnia się odpowiednią temperaturę - co najmniej 20°C.
10. W pomieszczeniach przeznaczonych do zbiorowego pobytu dzieci, na grzejnikach centralnego ogrzewania są umieszczone osłony ochraniające przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym.
11. Zapewnia się dostęp do miski ustępowej oraz urządzeń sanitarnych z ciepłą bieżącą wodą, takich jak: umywalka, brodzik z natryskiem lub inne urządzenie do utrzymania higieny osobistej dzieci, z tym, że:
 - a) jest zapewniona 1 miska ustępowa i 1 umywalka na nie więcej niż 15 dzieci,
 - b) w urządzeniach sanitarnych jest zapewniona centralna regulacja mieszania ciepłej wody,
 - c) dopuszcza się możliwość korzystania przez personel z urządzeń sanitarnych przewidzianych dla dzieci,
 - d) temperatura ciepłej wody doprowadzonej do urządzeń sanitarnych powinna wynosić od 35 do 40°C;
12. Zapewnia się odpowiednią powierzchnię związaną z wybranym sposobem żywienia dzieci.
13. W przypadku zatrudniania pracowników zapewnia się powierzchnię związaną z zapewnieniem odpowiednich warunków bezpieczeństwa i higieny pracy.
14. Zapewnia się miejsce do przechowywania sprzętu i środków utrzymania czystości, zabezpieczone przed dostępem dzieci.
15. Zapewnia się odpowiednie miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej (wieszaki, szafki).
16. Zapewnia się możliwość leżakowania, jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie. Należy wyznaczyć miejsce do przechowywania sprzętu do leżakowania zapewniające odpowiednią wentylację.
17. Pościel i leżaki są wyraźnie oznakowane w sposób umożliwiający identyfikację dziecka, które z nich korzysta, oraz odpowiednio przechowywane.
18. Meble są dostosowane do wymagań ergonomii.
19. Wyposażenie posiada atesty lub certyfikaty.

20. Zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadają oznakowanie CE;
21. W pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi zapewnia się oświetlenie naturalne. Stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnic, do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1:8.
22. Pomieszczenia przeznaczone do zbiorowego przebywania dzieci powinny mieć zapewniony czas nasłonecznienia co najmniej 3 godziny w dniach równonocy (21 marca i 21 września) w godzinach 8⁰⁰-16⁰⁰.
23. W pomieszczeniach zapewnia się oświetlenie sztuczne o parametrach zgodnych z Polską Normą dotyczącą oświetlenia sztucznego.
24. Okna powinny mieć możliwość otwierania, co najmniej 50% ich powierzchni.
25. W przypadku stwierdzenia występowania w lokalu zawilgocenia i oznak korozji biologicznej, należy wykonać ekspertyzę mykologiczną i na podstawie jej wyników - odpowiednie roboty zabezpieczające.
26. Nasłonecznienie placu zabaw dla dzieci powinno wynosić co najmniej 4 godziny, liczone w dniach równonocy (21 marca i 21 września) w godzinach 10⁰⁰-16⁰⁰. W zabudowie śródmiejskiej dopuszcza się nasłonecznienie nie krótsze niż 2 godziny.

Planując otwarcie placówki innej formy wychowania przedszkolnego należy mieć również na uwadze przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane – Dz. U. z 2006 r. Nr 156 poz. 1118, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą Prawo budowlane lub prawem budowlanym.

Należy przypuszczać, że w przeważającej większości przypadków przedmiotowe placówki organizowane będą w już istniejących budynkach. Zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, przez którą rozumie się podjęcie bądź zaniechanie w obiekcie budowlanym lub jego części działalności zmieniającej warunki: bezpieczeństwa pożarowego, powodziowego, pracy, zdrowotne, higieniczno-sanitarne, ochrony środowiska bądź wielkość lub układ obciążeń, wymaga zgłoszenia właściwemu organowi w rozumieniu ww. ustawy. W zgłoszeniu należy określić dotychczasowy i zamierzony sposób użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Zgodnie z zapisami prawa budowlanego, do zgłoszenia należy dołączyć:

- 1) opis i rysunek określający usytuowanie obiektu budowlanego w stosunku do granic nieruchomości i innych obiektów budowlanych istniejących lub budowanych na tej

- i sąsiednich nieruchomościach, z oznaczeniem części obiektu budowlanego, w której zamierza się dokonać zmiany sposobu użytkowania;
- 2) zwięzły opis techniczny, określający rodzaj i charakterystykę obiektu budowlanego oraz jego konstrukcję, wraz z danymi techniczno-użytkowymi, w tym wielkościami i rozkładem obciążeń, a w razie potrzeby, również danymi technologicznymi;
 - 3) oświadczenie, pod rygorem odpowiedzialności karnej, o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane;
 - 4) zaświadczenie wójta, burmistrza albo prezydenta miasta o zgodności zamierzonego sposobu użytkowania obiektu budowlanego z ustaleniami obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo ostateczną decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, w przypadku braku obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
 - 5) w przypadku zmiany sposobu użytkowania polegającej na podjęciu bądź zaniechaniu w obiekcie budowlanym lub jego części działalności zmieniającej warunki: bezpieczeństwa pożarowego, powodziowego, pracy, zdrowotne, higieniczno-sanitarne, ochrony środowiska bądź wielkość lub układ obciążeń - ekspertyzę techniczną, wykonaną przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane bez ograniczeń w odpowiedniej specjalności;
 - 6) w zależności od potrzeb - pozwolenia, uzgodnienia lub opinie wymagane odrębnymi przepisami.

W celu zapewnienia prawidłowego zorganizowania placówki dokumentacja, która musi uwzględniać wymagania zawarte w przepisach m.in. budowlanych, związanych z bezpieczeństwem żywienia i żywności, a także w przypadku zatrudniania pracowników – dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy jak również w przepisach szczególnych, w tym rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania, aby wyeliminować ewentualne błędy w zakresie sanitarno - higienicznym, powinna zostać uzgodniona pod tym względem. Przy uzgadnianiu zostaje dokonywana analiza m.in. w aspekcie spełnienia wymagań przy zastosowaniu konkretnych rozwiązań związanych z organizacją obiektu. W związku z powyższym podstawową sprawą jest określenie sposobu funkcjonowania placówki m.in. liczba przyjmowanych dzieci, stanowiska pracy, sposób ewentualnego żywienia, ponieważ na tej podstawie dokonywane jest uzgodnienie.

W sprawie uzyskania uzgodnienia pod względem sanitarnym należy zwrócić się, przedstawiając dokumentację projektową, do właściwego terenowo dla lokalizacji placówki

Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, który, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 12, poz. 851, z późn. zm.), w sprawach należących do zakresu zadań i kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, jest organem właściwym do zajęcia stanowiska lub do rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych posiadającego uprawnienia do uzgadniania dokumentacji w odpowiednim zakresie. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z przepisami prawa budowlanego uzyskanie uzgodnienia należy do obowiązków projektanta.

W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia, wnosi sprzeciw.

Zgłoszenia należy dokonać przed dokonaniem zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Zmiana sposobu użytkowania może nastąpić, jeżeli w terminie 30 dni, od dnia doręczenia zgłoszenia, właściwy organ, nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji i nie później niż po upływie 2 lat od doręczenia zgłoszenia.

Właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części:

- 1) wymaga wykonania robót budowlanych, objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę;
- 2) narusza ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o warunkach budowy i zagospodarowania terenu, w przypadku braku obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- 3) może spowodować niedopuszczalne:
 - a) zagrożenia bezpieczeństwa ludzi lub mienia,
 - b) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
 - c) pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,
 - d) wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części wymaga wykonania robót budowlanych:

- 1) objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę - rozstrzygnięcie w sprawie zmiany sposobu użytkowania następuje w decyzji o pozwoleniu na budowę;
- 2) objętych obowiązkiem zgłoszenia - do zgłoszenia stosuje się odpowiednio przepisy art. 30 ust. 2-4 ustawy Prawo budowlane tj.
 - W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, pod

rygiorem odpowiedzialności karnej, o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia - wnosi sprzeciw,

- Do zgłoszenia budowy należy ponadto dołączyć projekt zagospodarowania działki lub terenu wraz z opisem technicznym instalacji, wykonany przez projektanta posiadającego odpowiednie uprawnienia budowlane. Projekt zagospodarowania działki lub terenu, w przypadku budowy instalacji gazowej, o której mowa w art. 29 ust. 1 pkt 19, powinien być uzgodniony z podmiotem właściwym do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.
- W zgłoszeniu budowy należy ponadto przedstawić projekt zagospodarowania działki lub terenu, wykonany przez projektanta posiadającego wymagane uprawnienia budowlane.

W razie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez wymaganego zgłoszenia, właściwy organ, w drodze postanowienia:

- 1) wstrzymuje użytkowanie obiektu budowlanego lub jego części;
- 2) nakłada obowiązek przedstawienia w wyznaczonym terminie dokumentów, wymaganych do zgłoszenia zmiany sposobu użytkowania, wymienionych wyżej.

Po upływie terminu lub na wniosek zobowiązanego, właściwy organ sprawdza wykonanie ww. obowiązku, i - w przypadku stwierdzenia jego wykonania - w drodze postanowienia ustala wysokość opłaty legalizacyjnej.

W przypadku niewykonania w terminie obowiązku, o którym mowa wyżej, albo dalszego użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, pomimo jego wstrzymania, albo zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części, pomimo wniesienia sprzeciwu, właściwy organ, w drodze decyzji, nakazuje przywrócenie poprzedniego sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części.

Po wykonaniu prac adaptacyjnych zgodnie z wymaganiami przepisów prawa budowlanego, inwestor, w stosunku do którego nałożono obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektu budowlanego, jest obowiązany zawiadomić, zgodnie z właściwością wynikającą z przepisów szczególnych, m.in. organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej – o zakończeniu budowy obiektu budowlanego i zamiarze przystąpienia do jego użytkowania. W przypadku przedmiotowej placówki takim organem będzie właściwy terenowo państwowy

powiatowy inspektor sanitarny, który zajmie stanowisko w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym. Nie zajęcie stanowiska, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, traktuje się jak niezgłoszenie sprzeciwu lub uwag.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że pozytywna opinia organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydana w związku z art. 56 ustawy Prawo budowlane nie upoważnia do rozpoczęcia działalności placówki.

JEŻELI PLANOWANE JEST PROWADZENIE DOŻYWIANIA DZIECI NALEŻY SPEŁNIĆ WARUNKI OKREŚLONE W PRAWIE ŻYWNOŚCIOWYM.

Podstawowe wymagania higieniczno-sanitarne w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia, które muszą być spełnione w ww. placówkach.

1. Placówki wychowania przedszkolnego powinny zostać zarejestrowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego właściwego ze względu na siedzibę tej placówki, zgodnie z przepisami art. 61 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225). W ramach uproszczenia zrezygnowano z zatwierdzania tego typu placówek. Rejestracji dokonuje się na wniosek prowadzącego placówkę. Wzór wniosku o rejestrację określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2007 r. w sprawie wzorów dokumentów dotyczących rejestracji i zatwierdzania zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. Nr 106, poz. 730), które jest dostępne na stronie internetowej www.gis.gov.pl w dziale „Akty prawne”.

2. Osoby prowadzące placówkę wychowania przedszkolnego powinny przestrzegać dobrej praktyki higienicznej (GHP).

3. Pomieszczenia, w których przygotowywana i przechowywana jest żywność oraz pomieszczenia, w których żywność spożywana jest przez dzieci, muszą być utrzymywane w czystości i zachowane w dobrym stanie technicznym:

a) powierzchnie podłóg, ścian, sufitów i drzwi muszą być łatwe do czyszczenia oraz w miarę potrzeby, do dezynfekcji,

b) powierzchnie pozostające w kontakcie z żywnością muszą być łatwe do czyszczenia oraz w miarę potrzeby, do dezynfekcji. Przede wszystkim wymaga to stosowania gładkich, zmywalnych, odpornych na korozję oraz nietoksycznych materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – zgodnie z przepisami o materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością,

c) okna i inne otwory muszą chronić przed gromadzeniem się zanieczyszczeń oraz zabezpieczać przed dostępem owadów i szkodników.

d) muszą być dostępne umywalki do mycia rąk z bieżącą ciepłą i zimną wodą w liczbie zależnej od liczby dzieci. Umywalki muszą być zaopatrzone w środki do mycia rąk i do higienicznego ich suszenia (ręczniki indywidualne, ręczniki jednorazowe lub suszarki do rąk),

e) musi być dostępna, zależnie od liczby dzieci, odpowiednia liczba ubikacji spłukiwanych wodą, podłączonych do sprawnego systemu kanalizacyjnego. Jeżeli warunek ten nie może

być spełniony należy zapewnić urządzenia zastępcze np. toi-toi lub toalety turystyczne. Ubikacje nie mogą łączyć się bezpośrednio z pomieszczeniami, w których pracuje się z żywnością.

4. Żywność musi być zabezpieczona przed wszelkimi zanieczyszczeniami, w tym również dostępem zwierząt i szkodników, w czasie jej przygotowywania, przechowywania i serwowania. Żywność nie może być szkodliwa dla zdrowia lub życia człowieka, zepsuta ani zafałszowana.

5. Należy zapewnić odpowiednie zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Wodę tę należy również wykorzystywać do mycia żywności. Stanowiska do mycia żywności powinny być oddzielone od umywalek do mycia rąk.

6. Surowce, półprodukty i produkty gotowe należy magazynować oraz przechowywać w odpowiednich warunkach, aby zapobiegać zepsuciu i chronić je przed zanieczyszczeniem. Przy przechowywaniu żywności należy stosować się do informacji podanych przez producenta na etykiecie produktu m.in. przestrzegać temperatur i innych warunków przechowywania, określonych dla danego produktu. W szczególności żywność łatwo psującą się, wymagającą warunków chłodniczych, należy przechowywać w sprawnej lodówce oraz kontrolować temperaturę przechowywania. Nie należy przechowywać razem surowców z produktami gotowymi do spożycia.

7. Nie należy używać tego samego sprzętu do obróbki wstępnej (brudnej) i właściwej (czystej).

8. W przypadku produktów gotowych i półproduktów zakupionych w innych zakładach należy przechowywać dane umożliwiające identyfikację tych dostawców. Placówka wychowania przedszkolnego może również korzystać z usług firm cateringowych, które będą dostarczać gotowe posiłki dla dzieci. Przy zawieraniu umowy z firmą cateringową należy zwracać uwagę czy firmy te są objęte nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

9. Osoby zajmujące się przygotowywaniem posiłków w obiektach lub wykonujące prace wymagające kontaktu z żywnością muszą przestrzegać higieny osobistej oraz posiadać odpowiedni stan zdrowia, potwierdzony aktualnym orzeczeniem lekarskim dla celów sanitarno-epidemiologicznych.

10. Osoby wykonujące prace wymagające kontaktu z żywnością powinny myć ręce tak często, jak potrzeba, a w szczególności:

- przed rozpoczęciem pracy z żywnością,
- każdorazowo po wyjściu z toalety,
- po każdej czynności z surowcami lub półproduktami i każdej innej czynności „brudnej”,

- po każdym wyjściu poza miejsce przygotowywania żywności i wykonywaniu innych czynności,

- okresowo podczas pracy, gdy następuje zmiana rodzaju wykonywanej czynności.

11. Należy skutecznie myć oraz w miarę potrzeby dezynfekować naczynia, sprzęt kuchenny i naczynia stołowe, które przede wszystkim muszą być dopuszczone do kontaktu z żywnością.

12. Resztki żywnościowe, niejadalne części żywności i inne (np. śmieci) muszą być jak najszybciej usuwane z pomieszczeń, gdzie znajduje się żywność, aby zapobiec ich gromadzeniu i zanieczyszczeniu żywności. Powinny być składowane w zamykanych pojemnikach i usuwane tak często jak tylko zachodzi taka potrzeba.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2008 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 7, poz. 38) odnosi się wyłącznie do form wychowania przedszkolnego oraz do zajęć w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Tak więc, zaproponowane wymagania higieniczno-sanitarne, które muszą być spełnione w ww. placówkach przy przygotowywaniu posiłków i ich spożywaniu przez dzieci nie mieszczą się w upoważnieniu ustawowym do zamieszczenia w nowelizacji ww. rozporządzenia.

**DZIAŁAJĄCA PLACÓWKA ZOSTAJE UMIESZCZONA W REJESTRZE
PLACÓWEK PSSE I BĘDZIE PODLEGAŁA OKRESOWEJ KONTROLI
WARUNKÓW HIGIENICZNO-SANITARNYCH**

Wytyczne do tworzenia właściwych warunków sanitarno higienicznych
zgodnie z nowelizacją Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2008
w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia
i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (**Dz. U. 2008, Nr 104, poz. 667**)

Regulacje prawne	Uzasadnienie i sposób realizacji
<p>Lokal powinien być zlokalizowany na parterze, powierzchnia pomieszczenia przeznaczanego do zbiorowego pobytu od 3 do 5 dzieci wynosi, co najmniej 16 m²; w przypadku liczby dzieci większej niż 5, powierzchnia ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko powinna wynosić co najmniej 2 m², jeżeli pobyt dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie</p> <p>- powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko powinna wynosić co najmniej 2,5 m², jeżeli pobyt dziecka przekracza 5 godzin dziennie lub jest zapewniane leżakowanie</p>	<p>Odpowiednia kubatura pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci, ma zapewnić właściwy mikroklimat w pomieszczeniu.</p> <p>Dzieci przebywające w placówce dłużej niż 5 godzin muszą mieć zapewnioną możliwość wypoczynku w formie leżakowania (nie koniecznie spania). Jest to konieczne ze względu na wydolność organizmu dziecka w wieku 2-5 lat, jego rytm aktywności i konieczność częstej regeneracji sił. Podczas leżakowania należy zapewnić bezpieczeństwo sanitarno -higieniczne, czyli zachować odstępów między leżakami min 60 cm, Wywietrzyć salę w celu zmniejszenia zawartości mikrobiologicznej i chemicznej w powietrzu.</p>
<p>Wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci musi wynosić co najmniej 2.5 m.</p>	
<p>Na terenie placówki zapewnia się właściwe utrzymanie czystości i porządku w lokalu, pomieszczenia są utrzymywane w odpowiednim stanie, są przeprowadzane ich okresowe remonty i konserwacje.</p>	<p>Wszystkie pomieszczenia w placówce powinny być utrzymane w czystości – kurz powinien być usunięty ze wszystkich powierzchni, okna powinny być czyste. Toalety urządzenia sanitarne powinny być myte w ciągu dnia i codziennie dezynfekowane.</p> <p>Niedopuszczalne są ubytki w ścianach i podłogach pozwalające na gromadzenie się brudu i flory bakteryjnej.</p> <p>Okresowe remonty i konserwacje przeprowadza się w czasie wolnym od nauki –podczas nieobecności dzieci (ferie letnie i zimowe)</p>
<p>Podłoga oraz ściany pomieszczeń higieniczno-sanitarnych są wykonane tak, aby było możliwe łatwe utrzymanie czystości w tych pomieszczeniach; ściany pomieszczeń do wysokości co najmniej 2 m powinny być pokryte materiałami zmywalnymi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych;.</p>	<p>Na ścianach, meblach i używanym sprzęcie niedopuszczalna jest obecność pajęczyn, pleśni i innych zabrudzeń.</p> <p>W obiektach przeznaczonych na pobyt dzieci należy zapewnić właściwą temperaturę, wilgotność i wentylację, aby nie dopuścić do namnożenia się chorobotwórczych lub alergizujących mikroorganizmów.</p> <p>Materiały trwałe i nienasiąkliwe to takie, które nie ulegają łatwemu uszkodzeniu (twarde i wodoodporne) – mogą to być farby położone na gładką powierzchnię, panele, płytki ceramiczne, wykładziny typu PCV lub trwałe i wodoodporne tapety.</p>
<p>W pomieszczeniach przeznaczonych na zbiorowy pobyt dzieci na grzejnikach centralnego ogrzewania umieszcza się osłony ochraniające od bezpośredniego kontaktu z elementem grzejnym.</p>	<p>Element grzejny musi być zabezpieczony przed bezpośrednim kontaktem w celu ochrony dzieci przed poparzeniem, bądź urazem. Dotyczy to szczególnie kaloryferów starego typu o konstrukcji żeberkowej</p>
<p>W pomieszczeniach zapewnia się odpowiednią temperaturę - co najmniej 20°C</p>	<p>Temperatura w pomieszczeniu, w którym przebywają dzieci powinna być adekwatna do realizowanych zajęć – podczas</p>

	<p>zajęć sedenteryjnych (<i>niewymagających aktywności fizycznej</i>) temperatura powinna być wyższa o 2-3°C natomiast w trakcie aktywności fizycznej należy zapewnić temperaturę niższą – i dostęp świeżego powietrza. Należy pamiętać o częstym wietrzeniu i nie przegrzewaniu pomieszczeń – zbyt wysoka temperatura prowadzi do zmniejszenia wydolności i obniża odporność organizmów dziecięcych.</p>
<p>Zapewnia się dostęp do urządzeń sanitarnych umożliwiające zachowanie czystości dzieci; ciepłą bieżącą wodę, umywalkę, miskę ustępową, brodzik z natryskiem lub inne urządzenie do utrzymania higieny osobistej dzieci,;</p> <p>a) 1 miska ustępowa i 1 umywalka na nie więcej niż 15 dzieci,</p> <p>b) w urządzeniach sanitarnych centralna regulacja mieszania ciepłej wody,</p> <p>c) dopuszcza się możliwość korzystania przez personel z urządzeń sanitarnych przewidzianych dla dzieci,</p> <p>d) temperatura ciepłej wody doprowadzonej do urządzeń sanitarnych powinna wynosić od 35 do 40°C;</p>	<p>Co najmniej jedna muszla ustępowa, jedna umywalka i jedno urządzenie do podmywania dzieci na 15 osób. Warunki sanitarne należy zapewnić tak, aby dzieci miały swobodny dostęp do urządzeń sanitarnych wskazane jest, aby muszłę ustępową dostosować do wzrostu dzieci lub zamontować podeście pamiętając, aby zapewnić bezpieczeństwo (stabilny, nie śliski, łatwo zmywalny).</p> <p>Dzieci w wieku 3-5 lat nie posiadają umiejętności regulowania temperatury wody. Aby zapewnić bezpieczeństwo i chronić je przed poparzeniem należy zainstalować, co najmniej baterię z z termostatem i mieszalnikiem wody – najbezpieczniejsza temperatura wody to 35- 40 stopni Celsjusza</p>
<p>Zapewnia się zabezpieczone miejsce do przechowywania sprzętu i środków do utrzymania czystości zabezpieczone przed dostępem dzieci</p>	<p>Wszystkie środki i sprzęt do utrzymania czystości musza być skutecznie zabezpieczone przed dostępem dzieci w celu uniknięcia przypadkowego zatrucia. Jeżeli używane są substancje niebezpieczne należy posiadać kartę charakterystyki, z którą należy zaznajomić wszystkich użytkowników danej substancji.</p>
<p>Zapewnia się miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej (takie jak np. wieszaki, szafki)</p>	<p>Miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej powinno umożliwić ewentualne wysuszenie i wentylację oraz odizolowanie poszczególnych ubrań.</p>
<p>Zapewnia się możliwość leżakowania, jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie</p>	<p>Dzieci w wieku 2-5 lat muszą mieć możliwość wypoczynku w pozycji leżącej – tak by odbarzyć układ nerwowy i ruchowy w takim stopniu by mogły zregenerować siły – najlepszą porą do odpoczynku jest czas bezpośrednio po posiłku.</p>
<p>Pościel i leżaki są wyraźnie oznakowane, w sposób umożliwiający identyfikację dziecka, które z niej korzysta oraz odpowiednio przechowywane</p>	<p>Pościel i leżaki należy przechowywać tak, aby zapewnić odpowiednią wentylację, odizolowanie pościeli poszczególnych dzieci tak, aby się ze sobą nie stykała – leżaki i pościel powinna być oznakowana tak by można było zidentyfikować dziecko, które z niej korzysta.</p>
<p>Meble są dostosowane się do wymagań ergonomii Wyposażenie posiada atesty lub certyfikaty</p>	<p>Meble powinny posiadać certyfikat bezpieczeństwa i zgodności z Polską Normą.</p> <p>Meble powinny być dostosowane do wzrostu dzieci i prawidłowo zestawione i trwale oznakowane, tak, aby dzieci wiedziały, na którym krzeselku i przy którym stoliku mają siedzieć zgodnie z Polską Normą PN-EN 1729-1:2007 - Meble -- Krzesła i stoły dla instytucji edukacyjnych -- Część 1: Wymiary funkcjonalne.</p>
<p>Zabawki musza spełniać wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadać oznakowanie CE</p>	<p>Zabawki musza spełniać wymogi bezpieczeństwa, posiadać odpowiednie certyfikaty i atesty, Muszą być wykonane materiałów bezpiecznych materiałów i zgodnie z wymogami ergonomii. Powinny być utrzymane w czystości, nie mogą posiadać drobnych elementów, które można oberwać i włożyć do ust, nosa czy ucha</p>
<p>Okna powinny mieć możliwość otwierania, co najmniej 50% ich powierzchni. przy stosowaniu wentylacji grawitacyjnej</p>	<p>Konieczne jest regularne wietrzenie pomieszczeń, w których przebywają dzieci – podczas wietrzenia należy otworzyć, w co najmniej 50% ich powierzchni – tak by nastąpiła szybka</p>

	wymiana powietrza w celu zmniejszenia zawiesiny mikroorganizmów chorobotwórczych w powietrzu wewnętrznym.
W pomieszczeniach zapewnia się oświetlenie o parametrach zgodnych z Polską Normą	Podczas nauki i pracy wzrokowej należy, zapewnić oświetlenie zgodne z Polską Normą. Pomiary natężenia oświetlenia wykonuje się po każdym remoncie i wymianie instalacji oświetleniowej.
Apteczki w lokalu powinny być wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe.	Apteczka I pomocy powinna zawierać materiały opatrunkowe, wodę utlenioną i materiały do unieruchomienia (chustę trójkątną ewentualnie szynę) Wszystkie środki w apteczce powinny mieć aktualny termin ważności Osoba sprawująca opiekę nad dziećmi powinna być przeszkolona w zakresie udzielania I pomocy. Do apteczki powinna być dołączona Instrukcja udzielania I pomocy
Nauczyciele prowadzący zajęcia w zespole lub punkcie oraz inne osoby wykonujące pracę w zespole lub punkcie powinni posiadać orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania tych prac oraz książeczki badań dla celów sanitarno-epidemiologicznych, zgodnie z odrębnymi przepisami.	Wszystkie osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 6 (w tym wolontariusze) muszą posiadać badanie do celów sanitarno epidemiologicznych – w celu uniknięcia przeniesienia na dzieci gruźlicy i innych chorób zakaźnych a w tym chorób układu pokarmowego Rodzice biorący udział w opiece nad dziećmi w placówce i wykonujący takie czynności jak karmienie dzieci, przygotowywanie posiłków, napojów itp. muszą mieć orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania ww czynności; orzeczenie może wydać najbliższy lekarz
Wymóg posiadania aktualnej dokumentacji medycznej do celów sanitarno-epidemiologicznych stosuje się odpowiednio do rodziców dzieci uczęszczających na zajęcia lub innych pełnoletnich członków ich rodzin upoważnionych przez rodziców. uczestniczących w zajęciach prowadzonych w ramach zespołu lub punktu.	Istotą tego zapisu jest zminimalizowanie ryzyka przeniesienia zakażenia na dzieci. W Polsce ciągle spotykamy się z przypadkami gruźlicy, chorobami pasożytniczymi i zatruciami pokarmowymi. Wskaźniki wykonywania badań profilaktycznych są w porównaniu z innymi krajami niskie a szczególnie dotyczą to osób zamieszkałych w środowisku wiejskim. Dzieci uczestniczące w zajęciach przedszkolnych, zgromadzone w jednym pomieszczeniu przez 3-8 godzin dziennie są szczególnie narażone na wszelkiego rodzaju infekcje i zakażenia. Dziecko w wieku 3-5 lat nie ma jeszcze w pełni sprawnego systemu odpornościowego i częściej niż w starszych grupach wiekowych dochodzi zakażeń o ciężkim przebiegu. Mając powyższe fakty na uwadze nałożono na rodziców lub innych dorosłych członków rodziny pełniących funkcje opiekuńcze obowiązek wykonania przed przystąpieniem do pracy ww badań – adekwatny obowiązek spoczywa na wolontariuszach działających na terenie szpitali.

**POZOSTAŁE ZAGADNIENIA PODLEGAJĄCE OCENIE PODCZAS KONTROLI
ORAZ KOMENTARZ OKREŚLAJĄCY AKT PRAWNY REGULUJĄCY
OKREŚLONE ZAGADNIENIE**

Skróty do podstaw prawnych:

1. ustawa z dnia 7.09.1991 r. o systemie oświaty (**Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.**)
 2. ustawa z dnia 06.09.2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach (**Dz. U. Nr 126, poz.1384 z późn. zm.**)
 3. ustawa z dnia 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (**Dz. U. z 2005 r., Nr 236 poz. 2008**)
 4. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 02.02.2006 r. w sprawie badań do celów sanitarno-epidemiologicznych (**Dz. U.2006, Nr 25, poz. 191**)
 5. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (**Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm.**)
 6. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26.09.1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (**Dz. U. z 2003 r., Nr 169, poz. 1650**)
 7. rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej¹⁾ z dnia 14.11.2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek²⁾ (**Dz. U. 2003, Nr 210, poz. 2045**)
 8. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10.07.2006 r. w sprawie wykazu prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby (**Dz. U. 2006, 133, poz. 939**)
 9. rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 4.11.1985 r. w sprawie książki kontroli sanitarnej (**Dz. U.1985, Nr 56, poz. 289**)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) stosuje się do placówek wybudowanych, rozbudowanych, nadbudowanych oraz **przy zmianie sposobu użytkowania** po wejściu w życie w/w rozporządzenia, natomiast w przypadku pozostałych obiektów (wybudowanych przed wejściem w życie cytowanego rozporządzenia) należy brać pod uwagę zapisy tego rozporządzenia, ale również indywidualnie traktować każdy przypadek.

Zagadnienie oceniane podczas kontroli	Uzasadnienie i regulacja prawna
WARUNKI OGÓLNO-TECHNICZNE	
<p>Dokumentacja medyczna pracowników (dokumentacja medyczna pracownika stwierdzająca brak przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywanej pracy na określonym stanowisku)</p>	<p>„Badaniom do celów sanitarno-epidemiologicznych podlegają: (...)</p> <p>4). osoby podejmujące lub wykonujące prace, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby - badaniom w celu identyfikacji zakażenia prątkami gruźlicy, pałeczkami duru brzuszego, durów rzekomych A, B i C, innymi pałeczkami z rodzaju Salmonella i Shigella, a także badaniom w celu identyfikacji zakażenia innymi czynnikami chorobotwórczymi określonymi w wykazie, o którym mowa w ust. 3a,- Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 6.1. pkt. 4</p> <p>5) uczniowie szkół oraz studenci szkół wyższych kształcących się do wykonywania prac, o których mowa w pkt 4 – badaniom w celu identyfikacji zakażenia prątkami gruźlicy, pałeczkami duru brzuszego, durów rzekomych A, B i C, innymi pałeczkami z rodzaju Salmonella i Shigella, a także badaniom w celu identyfikacji zakażenia innymi czynnikami chorobotwórczymi określonymi w wykazie, o którym mowa w ust.3a.” – Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 6.1. pkt. 5</p> <p>„Ustala się wykaz prac, przy wykonywaniu, których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby, stanowiący załącznik do rozporządzenia.” – Dz. U. 2006, 133, poz. 939- § 1</p> <p>„Lekarz, na podstawie badania lekarskiego i wyników badań laboratoryjnych, wydaje orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań, czasowym albo trwałym przeciwwskazaniu do wykonywania prac lub odbywania nauki, dokumentując jego wynik w karcie badań do celów sanitarno-epidemiologicznych, której wzór określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.” – Dz. U.2006, Nr 25, poz. 191-§ 4.1.</p>
<p>Teren przedszkola ogrodzony - ogrodzenie w dobrym stanie technicznym</p>	<p>„Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; (...) – Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm. – art. 5.7. pkt 1 i 2</p>
<p>Urządzenia terenowe na placach zabaw zapewniają bezpieczne użytkowanie</p>	<p>„Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; (...)” – Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm – art. 5.7. pkt 1 i 2</p>
<p>Stan higieniczno-sanitarny otoczenia przedszkola</p>	<p>„Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez: 1) wyposażenie nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym; (...) – Dz. U. 2005, Nr 236 poz. 2008 – art. 5.1.</p>
<p>Odległość miejsc gromadzenia odpadów stałych wynosi, co najmniej 10 m od okien i drzwi budynku oraz co najmniej 3 m od granicy z sąsiednią działką</p>	<p>„Odległość miejsc na pojemniki i kontenery na odpady stałe, o których mowa w § 22 ust. 2 pkt. 1 i 3, powinna wynosić, co najmniej 10 m od okien i drzwi do budynku z pomieszczeniami przeznaczonym na pobyt ludzi oraz co najmniej 3m od granicy z sąsiednią działką. Zachowanie odległości od granicy działki nie jest wymagane, jeżeli osłony lub pomieszczenia stykają się z podobnymi urządzeniami na działce sąsiedniej” – Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 23.1.</p>
<p>Stan sanitarno-higieniczny miejsca i otoczenia gromadzenia odpadów stałych (czystość, bieżące usuwanie, stan techniczny urządzeń do gromadzenia odpadów stałych)</p>	<p>„Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez: 1) wyposażenie nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;” – Dz. U. 2005, Nr 236 poz. 2008 – art. 5.1. pkt 1.</p>
<p>Pomieszczenia spełniają wymagania w zakresie wysokości oraz usytuowania poziomu podłogi względem przyległego terenu</p>	<p>„Wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi powinna odpowiadać wymaganiom określonym w poniższej tabeli, jeżeli przepisy odrębne, w tym dotyczące pomieszczeń pracy i pomieszczeń służby zdrowia, nie określają innych wymagań: (...)” <i>zapis z trzeciego wiersza tabeli:</i> „pomieszczenia do pracy**”, nauki i innych celów, w których nie występują czynniki uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia, przeznaczone na stały lub czasowy pobyt; a) nie więcej niż 4 osób – 2,5 m b) więcej niż 4 osób – 3 m” –</p>

	<p>Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 72.1.</p> <p>„W pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi w budynku zakładu opieki zdrowotnej, opieki społecznej, oświaty, wychowania i nauki poziom podłogi powinien znajdować się, co najmniej 0,3 m powyżej terenu urządzonego przy budynku.” – Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 73.2.</p>
Sufity, ściany, posadzki w dobrym stanie	<p>„W pomieszczeniach oraz na drogach znajdujących się w obiektach budowlanych podłogi powinny być stabilne, równe, nieśliskie, niepalące i odporne na ścieranie oraz nacisk, a także łatwe do utrzymania w czystości.” – Dz. U. z 2003 r., Nr 169, poz. 1650 - § 16.1</p> <p>„Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; (...) – Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm – art. 5.7. pkt 1 i 2</p>
Stolarka okienna/ drzewiowa w dobrym stanie	<p>„Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; (...) – Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm – art. 5.7. pkt 1 i 2</p>
Stan sanitarno-higieniczny na klatkach schodowych	<p>„Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; (...) – Dz. U. 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm – art. 5.7. pkt 1 i 2</p>
Grzejniki centralnego ogrzewania osłonięte	<p>„W pomieszczeniach przeznaczonych na zbiorowy pobyt dzieci oraz osób niepełnosprawnych na grzejnikach centralnego ogrzewania należy umieszczać osłony, chroniące od bezpośredniego kontaktu z elementem grzejnym” – Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 302.3.</p>
We wszystkich pomieszczeniach grawitacyjna / grawitacyjna i mechaniczna	<p>„Wentylację mechaniczną lub grawitacyjną należy zapewnić w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi, w pomieszczeniach bez otwieranych okien, a także w innych pomieszczeniach, w których ze względów zdrowotnych, technologicznych lub bezpieczeństwa konieczne jest zapewnienie wymiany powietrza” - Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 147.2.</p>
Wentylacja mechaniczna w ustępach ogólnodostępnych z ilością kabin większą niż jedna lub nieposiadających okien	<p>W ustępach ogólnodostępnych należy stosować: (...) 7) wentylację grawitacyjną lub mechaniczną w ustępach z oknem i jedną kabiną, a w innych mechaniczną o działaniu ciągłym lub włączaną automatycznie - Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 85.2 pkt 7</p>
Okna mają konstrukcję umożliwiającą otwieranie, co najmniej 50% ich powierzchni w danym pomieszczeniu w celu okresowego przewietrzania (w pomieszczeniach niewyposażonych w wentylację mechaniczną lub klimatyzację	<p>W budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego, oświaty, wychowania, opieki zdrowotnej i opieki społecznej, a także w pomieszczeniach biurowych przeznaczonych na pobyt ludzi, niewyposażonych w wentylację mechaniczną lub klimatyzację, okna, w celu okresowego przewietrzania, powinny mieć konstrukcję umożliwiającą otwieranie, co najmniej 50 % powierzchni wymaganej zgodnie z § 57 dla danego pomieszczenia - Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 155.1.</p>
Oświetlenie naturalne: w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi	<p>W pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnicy, do powierzchni podłogi powinien wynosić, co najmniej 1:8, natomiast w innym pomieszczeniu, w którym oświetlenie dzienne jest wymagane ze względów na przeznaczenie, co najmniej 1:12 – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 57.2.</p>
W innych pomieszczeniach	<p>W pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnicy, do powierzchni podłogi powinien wynosić, co najmniej 1:8, natomiast w innym pomieszczeniu, w którym oświetlenie dzienne jest wymagane ze względów na przeznaczenie, co najmniej 1:12 – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 57.2.</p>
Istnieje możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem	<p>„Okna i świetliki powinny być wyposażone w odpowiednie urządzenia eliminujące nadmierne operowanie promieni słonecznych padających na stanowiska pracy.” – Dz. U. z 2003 r., Nr 169, poz. 1650 - § 29.3.</p>
Szyby w oknach czyste	<p>Szyby w oknach i świetlikach powinny być czyste oraz przepuszczać dostateczną ilość</p>

	światła. (...) - Dz. U. z 2003 r., Nr 169, poz. 1650 - § 29.2.
Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia sztucznego, (jeśli tak – należy podać datę i wynik pomiaru)	„Pomieszczenia pracy i ich wyposażenie powinny zapewniać pracownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy. W szczególności w pomieszczeniach pracy należy zapewnić oświetlenie naturalne i sztuczne, odpowiednią temperaturę, wymianę powietrza oraz zabezpieczenie przed wilgocią, niekorzystnymi warunkami cieplnymi i nasłonecznieniem, drganiami oraz innymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i uciążliwościami.” – Dz. U. z 2003, Nr 169, poz. 1650 - § 15.1. „Oświetlenie światłem sztucznym pomieszczenia przeznaczonego na pobyt ludzi powinno odpowiadać potrzebom użytkowym i spełniać wymagania Polskiej Normy dotyczącej oświetlenia wnętrz światłem elektrycznym” - (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 59.1.
Punkty świetlne czynne	„Niezależnie od oświetlenia dziennego w pomieszczeniach pracy należy zapewnić oświetlenie elektryczne o parametrach zgodnych z Polskimi Normami.” - Dz. U. z 2003 r., Nr 169, poz. 1650 - § 26.2.
Zabawki czyste, nieuszkodzone, spełniają wymagania bezpieczeństwa	„Zabawka musi spełniać zasadnicze wymagania określone w rozporządzeniu, pozostając w stanie, w jakim była wprowadzona do obrotu, biorąc pod uwagę przewidywany okres normalnego jej używania.” – Dz. U. Nr 210, poz. 2045 - § 4.2.
Zabawki oznakowane symbolem CE	„Zabawki wykonane zgodnie z właściwymi normami zharmonizowanymi, i umieszczonym na nich oznakowaniem CE, uznaje się za zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu.” – – Dz. U. Nr 210, poz. 2045 - § 5.1. „Przepisy dot. oznakowania CE i procedur oceny zgodności stosuje się od dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.” – – Dz. U. Nr 210, poz. 2045 - § 34
Oznakowane leżaki, piżamy, pościel	„Użytkownicy nieruchomości obowiązani są utrzymywać je w stanie sanitarnym nienaruszającym wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym w szczególności niestwarzającym zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń.”- Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 13.1.
Odstępy między rozstawionymi leżakami zachowane	„Użytkownicy nieruchomości obowiązani są utrzymywać je w stanie sanitarnym nienaruszającym wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym w szczególności niestwarzającym zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń.”- Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 13.1.
Zapewnione oddzielne przechowywanie, leżaków, pościeli	„Użytkownicy nieruchomości obowiązani są utrzymywać je w stanie sanitarnym nienaruszającym wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym w szczególności niestwarzającym zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń.”- Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 13.1.
Miejsca przechowywania leżaków, pościeli - wentylowane	„Strumień powietrza zewnętrznego doprowadzanego do pomieszczeń, nie będących pomieszczeniami pracy, powinien odpowiadać wymaganiom Polskiej Normy dotyczącej wentylacji, (...) – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 149.1.
Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych	„W budynkach, o których mowa w ust. 1, w ustępach ogólnodostępnych powinna przypadać, co najmniej jedna umywalka na 20 osób, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 mężczyzn oraz jedna miska ustępowa na 20 kobiet, jeżeli przepisy dot. bezpieczeństwa i higieny pracy nie stanowią inaczej.(...) – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 84.2.
Oznakowane ręczniki / przybory do higieny jamy ustnej	„Użytkownicy nieruchomości obowiązani są utrzymywać je w stanie sanitarnym nienaruszającym wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym w szczególności niestwarzającym zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń.”- Dz. U. 2001, Nr 126, poz.1384 z późn. zm – art. 13.1.
Ściany zmywalne i odporne na działanie wilgoci	„Ściany pomieszczenia higieniczno sanitarnego powinny mieć do wysokości, co najmniej 2m powierzchnie zmywalne i odporne na działanie wilgoci” – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 78.1.
Posadzki zmywalne, nienasiąkliwe, nieśliskie	„Posadzka pralni, łazienki, umywalni, kabiny natryskowej i ustępu powinna być zmywalna, nienasiąkliwa i nieśliska” – (Dz. U. 2002 Nr 75, poz. 690 z późn. zm - § 78.2.
Stan techniczny urządzeń i wyposażenia	„Urządzenia higieniczno-sanitarne są utrzymane w czystości i w stanie pełnej sprawności technicznej” - Dz. U.2006, Nr 25, poz. 191 - § 8.
Książka kontroli sanitarnej	Każdy zakład pracy (statek) jest obowiązany posiadać książkę kontroli sanitarnej – Dz. U.1985, Nr 56, poz. 289 - § 1.1.